

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Анотація. Систематизовано деякі проблеми, що пов'язані з розвитком аудиторської діяльності в Україні. Визначено шляхи їх вирішення.

Аннотация. Систематизированы некоторые проблемы, связанные с развитием аудиторской деятельности в Украине. Определены пути их решения.

Annotation. Some problems related to the development of audit activity in Ukraine were summarized. Ways to improve them were identified.

Ключеві слова: аудитор, аудиторська діяльність, аудиторська фірма, законодавство, аудиторська палата, Закон України.

З розвитком економіки України зростає роль фінансових інститутів, що забезпечують нормальне функціонування цивілізованих ринкових відносин. Дуже важлива роль у цьому належить діяльності аудиторів та аудиторських фірм. У складних сучасних економічних умовах проблеми аудиторської діяльності стають особливо актуальними.

Питаннями вдосконалення аудиторської діяльності в Україні займаються такі вчені, як: Е. Макеєва, С. Голов, Е. Петрик, В. Зотов та ін. Основну увагу в їхніх роботах приділено реформуванню аудиторського законодавства, внесенню змін у відповідну нормативну базу, вдосконаленню якості аудиту.

У той же час існує ряд інших проблем аудиторської діяльності в Україні, таких, як недостатня регламентація зобов'язань клієнтів, зміна структури видів діяльності аудиторських фірм у бік супутніх послуг, упровадження і застосування внутрішньофірмових стандартів аудиту.

Серед проблемних аспектів можна виділити декілька.

По-перше, реформування аудиторського законодавства відбувається значно повільніше, ніж бухгалтерського і багато в чому не відповідає сучасним вимогам. Це відображається і на якості практичної діяльності зі здійсненням аудиту та супутніх послуг. На думку С. Голова, реформ в бухгалтерській і аудиторській сферах повинна проводитися комплексно і системно. Необхідне своєчасне вирішення низки проблем, у тому числі правового та психологічного характеру, вдосконалення навчальних програм, підвищення кваліфікації фахівців і т. д. Змінюються підходи до бухгалтерського обліку та звітності, впроваджуються нові міжнародні стандарти. Тому аудиторю як особі, що перевіряє діяльність бухгалтера, необхідно глибоке розуміння цих процесів для коректного вираження своєї професійної думки [1].

На думку автора, в якості можливого варіанта вирішення розглянутої проблеми можна запропонувати чітку регламентацію процесу професійного регулювання аудиту. Необхідне також використання функціонального механізму взаємодії змін у бухгалтерському та аудиторському законодавствах.

По-друге, проблемним аспектом аудиторського законодавства є недостатня регламентація зобов'язань клієнтів. Р. Брюс вважає, що фінансові звіти повинні бути надзвичайно прозорими, особливо якщо йдеться про країни з розвинутою економікою, де підприємства та їх показники не є стабільними, як в США і Європі [2]. Необхідно звернути увагу на відсутність у Законі України "Про аудиторську діяльність" [3] таких важливих положень регулювання, як страхування ризиків аудиторської діяльності та визначення механізму формування відповідних страхових резервів аудиторами та аудиторськими фірмами. Як відомо, страхування ризиків аудиторів досить широко використовується у світовій практиці.

Відсутність практики розгляду позовів аудиторськими фірмами в судовому порядку, а також невідповідність страхових компаній до страхування аудиторської відповідальності свідчать про те, що зовнішній контроль аудиторських перевірок залишається головним способом підвищення якості аудиту, тобто необхідне вдосконалення методів контролю над аудиторськими фірмами з боку Аудиторської палати України.

По-третє, в сучасних умовах економіки аудиторські компанії здійснюють аудиторську діяльність для того, щоб абсолютно законно для підприємства мінімізувати податки. Завдання аудиторської фірми полягає у тому, щоб налагодити на підприємстві замовника точну і вигідну систему податкового планування і час від часу консультувати його служби з питань правильного складання бухгалтерської та фінансової звітності. Це є самою суттю аудиторської діяльності. Навіть найдосвідченіший фахівець може легко допустити помилку, що надалі несприятливо позначиться на репутації фірми в очах податкових служб.

Незалежні аудитори можуть надавати ефективну допомогу керівництву клієнта у здійсненні контролю не тільки за допомогою сприяння в забезпеченні достовірності фінансових даних і надійності використовуваних систем бухгалтерського обліку. Вони також можуть забезпечити незалежну експертну консультаційну підтримку у важливих напрямках діяльності банку. Подібна множинність функцій породжує розбіжності в розумінні ролі аудиторських фірм в Україні. З одного боку, міжнародна аудиторська фірма розглядає себе у звичній для неї якості, тобто в ролі перевіряючого консультує.

З іншого боку, багато українських підприємств бачать у аудиторів, насамперед, незалежних інспекторів та контролерів, які підтверджують правильність здійснення фінансових операцій.

По-четверте, Законом України "Про аудиторську діяльність" досить повно визначено права, обов'язки аудиторів та аудиторських фірм, законодавчі обмеження щодо проведення аудиту та їх відповідальність. Разом із тим серед обов'язків аудиторів та аудиторських фірм замість пропозиції "дотримання принципів незалежності" доцільно було б передбачити дотримання принципів професійної етики (чесності, об'єктивності, професійної компетентності та належної старанності, конфіденційності, професійної поведінки, які є фундаментальними вимогами до аудитора-спеціаліста), та принципу незалежності (як вимоги до організації аудиторського процесу) [4].

По-п'яте, в умовах сучасної економіки важливим аспектом діяльності аудиторських фірм є застосування в їх практиці внутрішньофірмових стандартів аудиту та вдосконалення систем контролю якості аудиторських послуг. Кожен аудитор, працюючи самостійно або у складі аудиторської організації, повинен щодо економічного суб'єкта проявляти чесність, об'єктивність і незалежність. Тільки дотримуючись цих етичних норм і бездоганної вимогливості до себе, сумлінності у роботі, можна якісно провести будь-яку аудиторську перевірку, результати якої позитивно позначаться на діяльності замовника і принесуть задоволення аудитору.

Під час розробки внутрішньофірмового стандарту аудиту бажано передбачити можливість його використання фіхівцями аудиторської фірми у вигляді програмного продукту. Стандарт базується на двох принципових умовах визнання якості аудиту. По-перше, аудит вважається якісним, якщо він проведений відповідно до правил (стандартів) аудиторської діяльності та інших нормативних документів, регулюючих аудит, а не в тому випадку, якщо клієнт задоволений його результатами. По-друге, якщо в організації розроблені і діють процедури з контролю якості аудиту [5].

У даний час внутрішньофірмовий стандарт аудиту мають великі аудиторські фірми. Середні і дрібні фірми не можуть дозволити собі створення внутрішнього стандарту аудиту власними коштами в силу дорожчезі процесу.

Наявність внутрішньофірмового стандарту в аудиторських фірмах є запорукою їх конкурентоспроможності та виходу на високий професійний рівень надання послуг.

З моменту прийняття першого Закону України "Про аудиторську діяльність" минуло багато років. За цей час склалися нові економічні відносини в країні, змінилося ставлення до аудиту. За ці роки відбулося становлення професії "аудитор", підвищилася якість аудиту, виріс професіоналізм. Внесення змін до Закону стало необхідним, тому останнім часом стало все більше бажаних врегулювати аудиторську діяльність. Але дуже важливо, щоб зміни до Закону були прийняті з урахуванням думки аудиторів-практиків, Аудиторської палати України, Спілки аудиторів України. Норми Закону в новій редакції мають відповідати вимогам міжнародної практики.

Таким чином, очевидно, що правова база щодо аудиту потребує реформування. Незважаючи на те, що Аудиторська палата України вживає необхідні дії, цим заходам явно не вистачає цілісності та системності. Залишається невирішеним питання про те, що Міжнародні Стандарти аудиту (МСА) орієнтовані в основному на перевірку правильності фінансового обліку, а в Україні найбільш важливою залишається податкова сторона діяльності клієнта. Варто звернути увагу і на поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів. Необхідно переймати досвід і вдосконалюватися. одне

з головних завдань – розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Конференція з проблем аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forum.liga.net/Messages.asp?did=20075>. – Назва з екрану. 2. Global audit standards : Regulatory bodies strive to create a level playing field [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.kommersant.ua/application.html?DocID=751629&IssueIdzz=41503>. 3. Про аудиторську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/allDocWWW/6F024F6EEAEE4F3542256465006991771OpenDocument. 4. Петрик Е. Аудиторська діяльність в Україні: законодавчо-нормативне регулювання, сучасний стан / С. Петрик, В. Зотов // Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. – 2007. – № 11. – С. 7. 5. Чиркова М. Н. Аналіз і методика розробки внутрішньофірмових стандартів аудиту / М. Н. Чиркова. // Науково-практичний журнал "Економічний аналіз: теорія і практика". – 2005. – № 20(53).